

<https://www.volkskrant.nl/buitenland/waarom-de-arabische-man-het-moeilijk-heeft~a4511527/>

Volkskrant

Waarom de Arabische man het moeilijk heeft

'In het Westen worden Arabische mannen als agressors gezien, als roofdieren. Maar men ziet zelden dat ze ook kwetsbaar zijn.'

artikel De positie van de Arabische man wankelt. Hij kampt met veel stress, hij kan 'moeilijk werk vinden om de rol van kostwinner te vervullen', blijkt uit recent onderzoek.

Door: Rob Vreeken 17 augustus 2017, 02:00

Arme Arabische man. Hij woont in een land waar een autoritaire president of koning de baas is. Zelf heeft hij weinig te vertellen. Hij is werkloos of heeft een baan die hem net genoeg oplevert om zijn gezin en andere familieleden te onderhouden. Vroeger werd mannelijkheid geassocieerd met kracht, waardigheid en rechtvaardigheid. Mannen hadden aanzien, maar daar is weinig van over. Die vrouwen gaan tegenwoordig steeds meer hun eigen gang.

Heeft de buitenwereld met hem te doen?

Nee, volstrekt niet. De buitenwereld zag hoe op een oudejaarsnacht in Keulen vrouwen seksueel werden belaagd door een meute Arabische mannen en dacht: ja, zo zijn ze nou eenmaal.

Is dat zo? Het probleem is dat we vanuit het gezichtspunt van gender weinig weten over de mannen in het Midden-Oosten. Boekenkasten vol over de positie van de vrouw, maar over mannen: niets.

Stress

Tot voor kort. Gary Barker en Shereen el-Feki leidden de afgelopen anderhalf jaar het eerste grote onderzoek naar mannelijkheid in het Midden-Oosten. Tienduizend mannen en vrouwen in Egypte, Marokko, Palestina en Libanon werden ondervraagd over gendergelijkheid en de rol van de man. Hoe staat hij in het leven? Hoe kijkt hij tegen vrouwen aan? Wat is het om vader te zijn, zoon, echtgenoot?

Belangrijkste bevinding: de Arabische man heeft het moeilijk. Er bestaat 'enorme stress in de levens van mannen', veroorzaakt door 'de uitdaging betaald werk te vinden en de mannelijke rol van kostwinner te vervullen in tijden van economische onzekerheid', aldus Understanding Masculinities, het onderzoeksrapport van Promundo en UN Women.

Vrouw verwacht dat haar man zijn traditionele rol vervult

'Mannen controleren de levens van vrouwen, maar zelf staan ze ook onder ongelooflijke druk', zegt Barker. 'Een man wordt alleen erkend als echte man als hij werk heeft, als hij geschikt huwelijksmateriaal is. Zo niet, dan schaamt hij zich om zijn familie onder ogen te komen.'

Ook vrouwen verwachten dat de man zijn traditionele rol vervult en brood op de plank brengt. El-Feki: 'Vrouwen vertelden ons: als mannen niet financieel voor ons kunnen zorgen, zijn het dan wel echte mannen?'

De 49-jarige El-Feki, een Brits-Egyptische journalist, publiceerde in 2013 Seks en de Citadel, een boek over seks in de Arabische wereld waarin vooral vrouwen aan het woord komen.

Barker is de spil in wat met een beetje goede wil een internationale mannenbeweging mag heten. Als sociaal werker in de sloppen van Rio de Janeiro zag hij de gevolgen van hypermannelijkheid - huiselijk geweld, misdaad, gebroken gezinnen. Maar hij zag ook jonge mannen die anders durfden te zijn. Het inspireerde de Amerikaan - als president van het door hem gestichte Promundo - tot het bouwen van een wereldwijd netwerk dat van mannen goede vaders en echtgenoten wil maken.

Eén regio ontbrak tot nu: het Midden-Oosten, een gebied dat slecht scoort op ranglijsten over de positie van vrouwen. Vrijwel nergens ter wereld is de arbeidsdeelname van vrouwen zo laag. Bijna alle Arabische landen kennen op de sharia gebaseerde familiewetten. Het onderzoek bevestigde enkele clichés (soms zijn die nu eenmaal waar), maar vooral bracht het diepte en nuance in een tot dan eendimensionaal beeld.

In zekere zin, zegt El-Feki, is het glas voor een kwart vol. Er zijn 'scheuren in het pantser'. Een minderheid van zeker 25 procent, zo stellen de onderzoekers, steunt op zijn minst een aantal aspecten van de gelijkheidsgedachte. El-Feki: 'Als 20 procent van de mannen in Egypte zegt dat getrouwde vrouwen recht hebben op werk is dat fantastisch!'

Voor het vaderschap biedt 'bemoedigende trends'. Breed leeft de behoefte meer bij de opvoeding van de kinderen betrokken te zijn. Voor de kinderen zorgen is geen schande, vindt een ruime meerderheid van de mannen. In diepte-interviews hoorden de onderzoekers verhalen van 'zachtheid en diepe zorgzaamheid'.

De tegenhanger van het kwart volle glas is uiteraard een glas dat voor driekwart leeg is. 'Te

veel mannen houden vast aan normen die geweld tegen vrouwen laten voortduren of vrouwen beperken tot hun conventionele rollen', aldus het rapport. Er is nog een 'lange, kronkelige weg' te gaan.

Man Box

Veel van de resultaten lijken zo op het oog niet uniek voor het Midden-Oosten. In delen van Latijns-Amerika en zuidelijk Afrika is het geweld tegen vrouwen schrikbarend. In een land als India is gelijkheid van man en vrouw een verre droom. Wijkt het Midden-Oosten af? Is de Arabische man anders dan zijn seksegenoten elders?

'De regio heeft nog wat werk te doen', zegt Barker met gevoel voor understatement. 'In andere delen van de wereld voelt het alsof we sneller een kantelpunt kunnen bereiken.'

El-Feki is meer geneigd te benadrukken dat het Midden-Oosten niet wezenlijk verschilt. Is de Arabische cultuur dan geen deel van de verklaring? 'Welke Arabische cultuur? Er is niet één homogene Arabische samenleving. Het zijn landen die onderling sterk verschillen. En kijk naar Man Box, het onderzoek dat Promundo onlangs uitvoerde in de VS, Groot-Brittannië en Mexico. Stoer zijn, de tough guy, is daar heel belangrijk.'

Vrouw in de keuken

De man is de voogd van zijn vrouwelijke familieleden, vonden de meeste respondenten (zo'n driekwart van de mannen, 60 procent van de vrouwen) in het onderzoek van Promundo.

Volgens 71 tot 87 procent van de mannen hoort de vrouw thuis, in de keuken, een opvatting overigens waarmee de helft tot driekwart van de vrouwen het eens is.

Van de getrouwde mannen geeft 10 tot 45 procent toe zijn echtgenote te hebben geslagen. De uitspraak 'Soms verdient een vrouw het geslagen te worden' wordt onderschreven door 53 procent van de mannen in Egypte en 38 procent in Marokko.

Opvallend is dat veel vrouwen het daarmee eens zijn: 33 procent in Egypte, 21 procent in Marokko.

De Egyptische journaliste Mona Eltahawy veroorzaakte in 2012 ophef met haar in Foreign Policy gepubliceerde artikel 'Why Do They Hate Us?' Met die 'ons' bedoelde ze vrouwen, met 'zij' de Arabische mannen. Eltahawy gaf een groot aantal voorbeelden van onderdrukking, van het autorijverbod in Saoedi-Arabië tot groepsverkrachtingen op het Tahrirplein in Egypte. 'De positie van vrouwen in het Midden-Oosten is niet beter dan u denkt. Het is veel, veel slechter', concludeerde ze.

'Sensationeel en simplistisch', noemt El-Feki het verhaal van Eltahawy. Zij heeft bezwaar tegen generalisering en tegen het neerzetten van Arabische mannen als 'de ander' aan wie allerlei kwalijks wordt toegeschreven. De patriarchale samenlevingen in het Midden-Oosten zijn niet persé prettig voor mannen. Hoe sterker het patriarchaat, hoe meer druk er ook op hen ligt. 'Tenzij je aan de top van de piramide staat', zegt El-Feki, 'is het niet leuk om een man te zijn.'

'In het Westen worden Arabische mannen als agressors gezien, als roofdieren. Maar men ziet zelden dat ze ook kwetsbaar zijn. Mannen in Egypte slikken pijnstillers om de dag door te komen. Syrische vluchtelingen in Libanon vertelden dat ze vroeger van staal waren. Nu van papier.'

Vooral in Marokko bleek dat mannen zich verloren voelen. Veel vrouwen verwachten nog altijd van de man dat hij het geld binnenbrengt, terwijl dat moeilijker is dan ooit. 'Aan de andere kant heb je al die wetten die de positie van vrouwen moeten verbeteren. Mannen voelen zich neergezet als schurken, ze voelen zich in de hoek gezet. Mannen voelen zich in hun mannelijkheid bedreigd en kunnen dat met geweld afreageren op hun vrouwen. Wat - nogmaals - niet uniek is voor de Arabische wereld.'

Verandering, komt van vrouwen, niet van mannen

Op één manier springt de Arabische regio er wel degelijk - negatief - uit: conservatisme onder jonge mannen. In andere delen van de wereld, aldus de onderzoekers, betonen jonge mannen zich consistent progressiever dan de vorige generatie; ze hechten meer waarde aan gendergelijkheid. Zo niet in Marokko, Palestina en Egypte. Jonge mannen zijn net zo conservatief als hun vaders - of zelfs behoudender. Er is sprake van een 'terugslag'.

Hoe komt dat? Het rapport noemt twee waarschijnlijke oorzaken. De schaarste aan banen onder jonge mannen die geacht worden kostwinner te worden, en 'het algemene klimaat van religieus conservatisme'.

De trend is verontrustend, want verandering hoort per generatiesprong te verlopen. Dat is wat gebeurt bij de jonge vrouwen in de regio: zij veranderen wél, zo blijkt. Hun opvattingen zijn vooruitstrevender dan die van hun moeders. 'Jonge vrouwen hunkeren naar meer gelijkheid, terwijl hun mannelijke leeftijdsgenoten die aspiraties delen noch steunen.' Zo wordt de kloof alleen maar groter.

Verandering, zeggen de onderzoekers, komt van vrouwen, niet van mannen. Vrouwen doen het in het onderwijs beter, ze stromen de universiteiten binnen. Vrouwenorganisaties geven 'het onbehagen van de vrouw' een politieke vertaling. Mannen hebben maar te volgen - of niet.

Onderschat niet, zegt Barker, de macht van jonge vrouwen. 'Zij verlangen de gelijkheid die hun is beloofd, ook door de vrouwenbeweging. Ja, we moeten ons zorgen maken dat jonge Arabische mannen die opvattingen niet blijken te delen. Maar ze móéten wel - zo is het leven. Als ze in vrede en harmonie willen leven met de vrouwen van hun generatie, zullen ze de eis van meer gelijkheid moeten accepteren.'

SIGMUND **PETER DE WIT**

